

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

นาฏศิลป์

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

กระทรวงศึกษาธิการ

ISBN 978-974-01-9578-8

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง ๓๐,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๕๕๔

องค์การค้ำของ สกสค. จัดพิมพ์จำหน่าย

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว

๒๒๔๙ ถนนลาดพร้าว วังทองหลาง กรุงเทพมหานคร

มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
เรื่อง อนุญาตให้ใช้สื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดทำหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน นาฏศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ นั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้พิจารณาแล้วอนุญาตให้ใช้ในสถานศึกษาได้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

(นายชินภัทร ภูมิรัตน)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำนำ

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน นาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เป็นหนังสือที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำขึ้นสำหรับนักเรียนใช้ในการเรียนรู้และสำหรับครูใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยคณะผู้จัดทำตั้งรายนามในท้ายเล่ม ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญด้านศิลปศึกษาและด้านการจัดการศึกษา

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน นาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างสรรค์การแสดงโดยใช้องค์ประกอบนาฏศิลป์และการละคร การวิเคราะห์การแสดงของตนเองและผู้อื่น ตลอดจนความเข้าใจในลักษณะเฉพาะของการแสดงนาฏศิลป์จากวัฒนธรรมต่าง ๆ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหวังว่า หนังสือเรียนเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามหลักการและบรรลุดตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร หากมีข้อเสนอแนะกรุณาแจ้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้หนังสือสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณคณะผู้จัดทำผู้มีส่วนร่วมและศิลปินที่เอื้อเฟื้อภาพผลงานศิลปกรรมเพื่อการศึกษา มา ณ โอกาสนี้

(นายชินภัทร ภูมิรัตน)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๓

สารบัญ

เรื่อง		หน้า
หน่วยที่ ๑	ลีลนการละคร	๑
หน่วยที่ ๒	วิจิตรนาฏกรรม	๑๔
หน่วยที่ ๓	พื้นเมืองเรื่องไกล่ตัว	๓๔
หน่วยที่ ๔	ลีลาสัมพันธ์	๔๑
หน่วยที่ ๕	นาฏกรรมวิจารณ์	๔๗
หน่วยที่ ๖	อมตะละครไทย	๕๓
บรรณานุกรม		๖๖

หน่วยที่ ๑ ลีลนการละคร

หลังจากจบหน่วยเรียนนี้ นักเรียนจะ.....

๑. รู้และเข้าใจศิลปะแขนงต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบของการแสดง
๒. อธิบายลักษณะของศิลปะในการสร้างฉาก
๓. อธิบายลักษณะของศิลปะที่เกี่ยวกับแสง สี เสียง
๔. อธิบายลักษณะของศิลปะที่เกี่ยวกับเครื่องแต่งกาย
๕. อธิบายลักษณะของศิลปะที่เกี่ยวกับอุปกรณ์การแสดง
๖. มีส่วนร่วมและมีบทบาทในการออกแบบหรือแสดงความคิดเห็นต่อองค์ประกอบของการแสดง
๗. เห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์งานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับการแสดง

เตรียมความพร้อม

นักเรียนเคยชมการแสดงนาฏศิลป์ไทยประเภทใด และมีความรู้สึกประทับใจองค์ประกอบในด้านต่าง ๆ เช่น ฉาก แสง สี เสียง เครื่องแต่งกาย ฯลฯ อย่างไรบ้าง องค์ประกอบแต่ละอย่างเป็นศิลปะประเภทใด

องค์ประกอบด้านศิลปะของนาฏศิลป์ไทย

ความงามของนาฏศิลป์ไทยอยู่ที่องค์ประกอบทางศิลปะหลายสาขา โดยเฉพาะโขนและละครว่า ความงามจะอยู่ที่ท่าทางการรำ และผู้แสดง ซึ่งเป็นความงามทางนาฏกรรม นอกจากนี้นาฏศิลป์ยังประกอบด้วยความงามของดนตรีและบทร้อง ซึ่งเกี่ยวข้องกับดุริยางคศิลป์และคีตศิลป์ ความงามทางวรรณกรรมและศิลปะอื่น ๆ นอกเหนือจากการแสดง การรำ และดนตรี ยังมีองค์ประกอบที่สำคัญที่สามารถทำให้เกิดความงามได้เช่นกัน คือ ฉาก แสง สี เสียง เครื่องแต่งกาย และอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งสรุปได้ว่า ความงามของการแสดงเป็นการผสมผสานศิลปะหลายแขนงไว้ด้วยกันอย่างกลมกลืน ผลงานการแสดงจึงออกมาเป็นที่น่าประทับใจ

ศิลปะด้านฉาก

ฉาก มีหน้าที่สร้างสภาพแวดล้อมของตัวละครให้ดูสมจริง หรือส่งเสริมให้ตัวละครดูโดดเด่น รวมทั้งอาจบอกยุคสมัย และเวลาในละคร ฉากเป็นองค์ประกอบที่รวมศิลปะหลายแขนงเข้าไว้ด้วยกันทั้งจิตรกรรม สถาปัตยกรรม และประติมากรรม เช่น ฉากผืนเดียว ซึ่งเป็น ฉากลิเก ฉากโขน เป็นลักษณะของงานศิลปะสาขาจิตรกรรม ส่วนใหญ่เขียนภาพลงบนผ้าหรือผ้าใบผืนเดียวหรือจัดเป็นฉากสามมิติ

ฉากการแสดงโขนที่รวมศิลปะหลายแขนง

ที่มา : <http://learners.in.th>

ฉากสามมิติ หรือฉากที่จัดเป็นชุด จะรวมศิลปะประเภทจิตรกรรม สถาปัตยกรรม และ ประติมากรรมไว้ด้วย เช่น ฉากการแสดงโขนตอนศึกพรหมาสตร์ ซึ่งสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถฯ โปรดเกล้าฯ ให้รื้อฟื้นศิลปะการแสดงโขน มีการสร้างประติมากรรมที่ยิ่งใหญ่ คือช้างเอราวัณ เพื่อนำมาเข้าฉาก นับเป็นงานศิลปะอันงดงามที่นำมาประกอบการแสดงให้ดูอลังการ

การสร้างช้างเอราวัณเพื่อใช้ในการแสดงโขน ที่มา : www.tamraidee.com

การสร้างฉากละครประเภทสมจริง อาจจัดเป็นอาคาร หรือห้องต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับสถานที่ในบทละคร อาจจัดสร้างอาคารหรือห้องที่ดูสมจริงโดยใช้ศิลปะด้านสถาปัตยกรรม รวมทั้งการจัดตกแต่งให้ดูเหมือนสภาพความเป็นจริงของตัวละครด้วย

ในการออกแบบฉากประกอบการแสดงและละคร ศิลปินผู้ออกแบบยังต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศที่สอดคล้องกับเรื่องหรือชุดที่แสดง และสามารถบ่งบอกเอกลักษณ์ที่สื่อความหมายให้ผู้ชมเข้าใจได้ง่าย เช่น การออกแบบฉากสำหรับการแสดงละครเรื่องโจโจ้ซ่า ศิลปินออกแบบให้เป็นภาพภูเขาไฟฟูจิซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของประเทศญี่ปุ่น

ฉากละครเกี่ยวกับประเทศญี่ปุ่น ที่มา : <http://gotoknow.org>

ศิลปะด้านแสง สี เสียง

แสง จัดเป็นส่วนหนึ่งของงานด้านทัศนศิลป์ นอกจากจะใช้เพื่อความสว่าง ศิลปินนักออกแบบแสงยังใช้แสงเพื่อให้เกิดมิติ เช่น ความลึกเงา ผิวสัมผัสของวัตถุ ความเป็นประกายของเครื่องแต่งกาย รวมทั้งช่วยให้ผู้แสดงแลดูเด่น

แสงช่วยให้ผู้แสดงเด่นขึ้น ที่มา : www.natpiyaperformance.com

แสง สีต่าง ๆ ช่วยแสดงบรรยากาศในช่วงเวลาต่างกันในแต่ละวัน เช่น

- แสงสีเหลือง แสดงบรรยากาศในตอนเช้า
- แสงสีชมพู แสดงบรรยากาศในตอนบ่าย
- แสงสีม่วงแดง แสดงบรรยากาศในตอนเย็น
- แสงสีน้ำเงิน แสดงบรรยากาศในตอนกลางคืน

นอกจากนี้ศิลปินผู้ออกแบบแสงยังใช้แสงสีเพื่อแสดงอารมณ์ เช่น

- แสงสีแดง ให้ความรู้สึกตื่นเต้น โกรธ
- แสงสีเขียว ให้ความรู้สึกสดชื่น หรือแทนอารมณ์รัก
- แสงสีชมพู ให้ความรู้สึกอ่อนหวาน

ในปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการออกแบบแสงสีต่าง ๆ ที่นำมาใช้ประกอบการแสดง ทำให้การแสดงดูยิ่งใหญ่ตระการตามากยิ่งขึ้น

การออกแบบแสง สี ในการแสดงโขนเฉลิมพระเกียรติที่จังหวัดเชียงใหม่
ที่มา : เอื้อเฟื้อภาพโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศักดิ์ชัย เดชตรัยรัตน์

สี เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการแสดงนาฏศิลป์ไทย สีช่วยเพิ่มสีสันการแสดงให้มีความวิจิตรตระการตา ช่วยบ่งบอกลักษณะและรูปแบบของการแสดง นอกจากนี้ยังบ่งบอกบทบาทและความสำคัญของตัวละคร สีจะมีบทบาทสำคัญในด้านสีของฉากและสีของเครื่องแต่งกาย

สีของฉาก ศิลปินผู้ออกแบบจัดทำฉากจะรักษาเอกลักษณ์ของการแสดงแต่ละประเภทไว้ เช่น สีของฉากลิเกนิยมใช้สีฉูดฉาด หรือสีสะท้อนแสง เพื่อให้ดูเด่น มีจุดรวมสายตาดูตรงกลาง สองข้างของจุดรวมสายตาจะเหมือนกัน (มีลักษณะสมมาตร)

สีของเครื่องแต่งกาย หากเป็นเครื่องแต่งกายทั่วไปจะนิยมใช้สีที่เป็นธรรมชาติตามวัฒนธรรมของตัวละครที่สวมใส่เครื่องแต่งกายนั้น ๆ เช่น ตัวละครชาวบ้าน สีเครื่องแต่งกายจะคล้ายกับลักษณะเครื่องแต่งกายในชีวิตประจำวันหรือตามยุคสมัยของตัวละคร เครื่องแต่งกายชุดการแสดงพื้นเมืองก็เช่นเดียวกัน ผู้ประดิษฐ์เครื่องแต่งกายจะพิจารณาให้ใกล้เคียงกับเครื่องแต่งกายในชีวิตประจำวัน โดยสะท้อนวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของชุดการแสดงนั้น

สีเครื่องแต่งกายชุดการแสดงพื้นเมือง

ส่วนเครื่องแต่งกายโขนจะมีการกำหนดสีของตัวละครเป็นมาตรฐานสำหรับตัวละครบางตัว เช่น พระรามใส่สีเขียว พระลักษมณ์ใส่สีเหลือง ทศกัณฐ์ใส่สีเขียว หนุมานใส่สีขาว สีเหล่านี้สมมติว่าเป็นสีกายของตัวละคร สีเครื่องแต่งกายจึงต้องเป็นสีเดียวกับสีกาย แต่ตัวละครบางตัวใช้หลักของสีหัวโขนมากำหนดสีเครื่องแต่งกาย เช่น พระอินทร์ใส่สีเขียว พระอาทิตย์ใส่สีแดง พระนารายณ์ใส่สีม่วงแดง

สีของเครื่องแต่งกายหนุมาน

สำหรับละคร การกำหนดสีของเครื่องแต่งกายอาจกำหนดได้หลายแบบ เช่น

- กำหนดตามชื่อตัวละคร เช่น สุวรรณหงส์ พระสังข์ ศรีสุวรรณ ใส่สีเหลือง
- กำหนดตามจารีตแต่โบราณ นิยมใช้สีแดงสำหรับตัวเอก หรือพระเอก เช่น อิเหนา พระอภัยมณี ใส่สีแดง ตัวรอง หรือพระรอง ใส่สีเหลือง ตัวพ่อ ใส่สีทึบ (สีเข้ม) ตัวโกง หรือตัวที่มีบทบาทถูกเหยียดหยาม ใส่สีดำ
- กำหนดตามลักษณะเฉพาะของตัวละคร เช่น เจ้าเงาะ มีรูปชั่วตัวดำ ใส่สีม่วง หรือสีน้ำตาลเข้ม

สีของเครื่องแต่งกายเจ้าเงาะ

ที่มา : กรมศิลปากร. ทะเบียนข้อมูล : วิพิธทัศนา ชุดระบำ รำ ฟ้อน เล่ม ๒. ๒๕๕๐.

เสียง บนเวทีการแสดง นอกจากฉาก แสง สี แล้ว องค์ประกอบที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือเสียง เสียงเป็นความงามทางหูหรือการได้ยิน เสียงของดนตรีให้ความรู้สึกเคลิบเคลิ้มหรือตื่นเต้นตามลักษณะการบรรเลง เสียงดนตรีเกิดจากเครื่องดนตรี เสียงของการขับร้องเกิดจากบุคคลซึ่งผู้แสดงอาจร้องเองหรือผู้อื่นร้องแทน

เสียงประกอบอื่น ๆ ใช้ประกอบบรรยากาศและเหตุการณ์ในเรื่อง เช่น เสียงเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ หรือเสียงที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ช่วยทำให้การแสดงสมจริง เสียงในละครอาจบันทึกมาจากเหตุการณ์จริง สร้างขึ้นจากเทคนิคง่าย ๆ หรือใช้เทคนิคพิเศษของระบบเทคโนโลยี

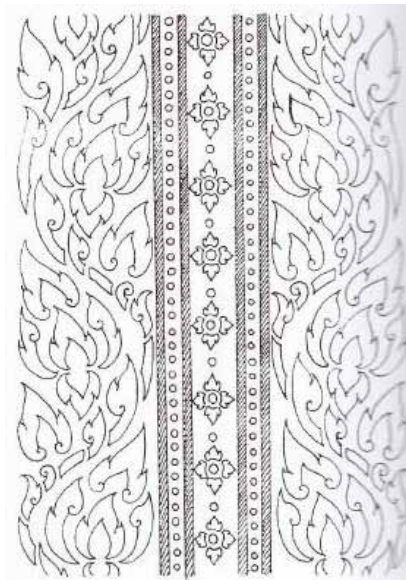
ศิลปะด้านเครื่องแต่งกาย

เครื่องแต่งกายในการแสดงนาฏศิลป์ไทยเป็นเครื่องแต่งกายที่ผู้แสดงสวมใส่เพื่อความสวยงามและบ่งบอกฐานะทางสังคม อาชีพ บุคลิกภาพ และสภาพร่างกาย ความงามของเครื่องแต่งกายจัดเป็นผลงานทางทัศนศิลป์ และศิลปะประดิษฐ์ เครื่องแต่งกายอาจแยกได้ ๓ ประเภท คือ

๑. เครื่องนุ่งห่มหรือภูษาภรณ์ เช่น ผ้านุ่ง ผ้าซิ่น กางเกง เสื้อ สนับเพลา
๒. เครื่องสวมศีรษะหรือศิราภรณ์ เช่น หัวโขน ชฎา มงกุฎกษัตริย์ รัดเกล้า หมวก
๓. เครื่องประดับตกแต่งร่างกายหรือถนิมพิมาภรณ์ เช่น สร้อย แหวน ต่างหู จี้ นาง กำไล

เครื่องแต่งกายโขน - ละคร แสดงถึงการออกแบบและการประดิษฐ์ทางศิลปะ อาจแบ่งได้ ๒ ลักษณะกว้าง ๆ คือ

๑. เครื่องแต่งกายแบบประเพณีนิยม คือ เครื่องแต่งกายยืนเครื่อง ใช้ในการแสดงโขน ละครใน ละครนอก รวมทั้งชุดการแสดงบางชุด เช่น ระเบียบกฤดาภินิหาร รำเชลลารามสูตร ระเบียบเทพบันเทิง ฯลฯ เครื่องแต่งกายแบบนี้ประดิษฐ์ขึ้นจากการเลียนแบบเครื่องต้นเครื่องทรงของพระมหากษัตริย์ แต่คงเอกลักษณ์ของการประดิษฐ์ให้สวยงาม โดยการออกแบบลวดลายตามแบบลายไทย ปักด้วยดิ้นข้อ ดิ้นโปร่ง เลื่อม และหนูลายให้เด่น โดยใช้วัสดุที่มีคุณภาพราคาย่อมเยา

การออกแบบและปักผ้าหมอนางเป็นลายนก

ที่มา : กรมศิลปากร. เครื่องแต่งกายละครและการพัฒนา : การแต่งกายยืนเครื่องละครในของกรมศิลปากร. ๒๕๔๗.

การออกแบบเครื่องแต่งกายแต่ละชุดแต่ละชิ้นล้วนเน้นความประณีตและความสวยงาม

๒. เครื่องแต่งกายแบบสร้างสรรค์ เมื่อปรมาจารย์ทางนาฏศิลป์ประดิษฐ์ทำขึ้นมาใหม่ซึ่งมีลักษณะการแสดงเฉพาะมักมีการประดิษฐ์เครื่องแต่งกายให้สอดคล้องกับชุดการแสดงนั้น ๆ เช่น การประดิษฐ์เครื่องแต่งกายระบำโบราณคดี ซึ่งมีลักษณะทำราที่จำลองมาจากภาพสลักทางประวัติศาสตร์ ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกายก็ประดิษฐ์เครื่องแต่งกายให้เข้าชุดกัน

เครื่องแต่งกายระบำโบราณคดี ที่มา : กรมศิลปากร. ๙๕ ปี การสถาปนากรมศิลปากร. ๒๕๔๙.

ส่วนประกอบของเครื่องแต่งกายประเภทเครื่องสวมศีรษะ จะบ่งบอกฐานะและความสำคัญของตัวละคร เครื่องสวมศีรษะแม้จะประดิษฐ์ด้วยวัสดุราคาแพง ใช้ของเทียมแทนของแท้ แต่ก็แฝงไว้ด้วยลวดลายวิจิตรบรรจงแบบไทย ๆ

ชฎาสำหรับตัวพระ

มงกุฎกษัตริย์สำหรับตัวนาง

นอกจากเครื่องแต่งกายแล้วศิลปะทางด้านการแต่งกายยังรวมถึงการแต่งหน้าตัวละครและผู้แสดงไว้ด้วย การแต่งหน้าจัดเป็นงานทัศนศิลป์หรือจิตรกรรม การแต่งหน้ามีความจำเป็นเพราะช่วยให้ผู้แสดงดูสมจริงตามบทบาทที่ตัวละครสวม และเพื่อให้ใบหน้าดูสวยเด่นเมื่อเข้ากับแสง สี บนเวที จุดมุ่งหมายของการแต่งหน้ามี ๒ ประการ คือ

๑. การแต่งหน้าเพื่อส่งเสริมให้ผู้แสดงดูสวยเด่นยิ่งขึ้น หรือเพื่อแก้ไขจุดบกพร่องบนใบหน้า

การแต่งหน้าตัวนาง

การแต่งหน้าตัวพระ

๒. การแต่งหน้าเพื่อเน้นบทบาท บุคลิก ลักษณะหรือวัยของตัวละครตามบทบาทที่ผู้เขียนบทละครกำหนดไว้

การแต่งหน้าที่เน้นการเขียนลวดลายบนใบหน้า

ศิลปะด้านอุปกรณ์การแสดง

ในการแสดงนาฏศิลป์ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงละครหรือการแสดงเป็นชุดเป็นตอน อุปกรณ์ประกอบการแสดงมีความสำคัญในการช่วยสร้างบรรยากาศในการแสดงให้ดูสมจริง เพราะการแสดงเป็นการจำลองภาพจากความเป็นจริง อุปกรณ์ช่วยให้เกิดความสวยงามและความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น อุปกรณ์การแสดงจัดเป็นงานศิลปะ ประกอบด้วยอุปกรณ์ประกอบฉากและอุปกรณ์ที่ผู้แสดงใช้

อุปกรณ์ประกอบฉาก เป็นอุปกรณ์ที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้แสดง อาจใช้นั่ง นอน หรือเป็นพาหนะ อาจเป็นอุปกรณ์ที่ติดอยู่กับที่ หรืออุปกรณ์ที่ผู้แสดงสามารถพาเคลื่อนที่ไปได้ อุปกรณ์ที่อยู่กับที่ประกอบด้วยเครื่องเรือน เช่น โต๊ะ เติง ตั้ง เครื่องประดับฉาก อุปกรณ์ที่เคลื่อนที่ได้ เช่น ราชรถ การประดิษฐ์และก่อสร้างอุปกรณ์ประเภทนี้มักจะจำลองมาจากของจริง แต่ก็มีการใช้ศิลปะในการออกแบบและตกแต่งให้สวยงาม สอดคล้องกับบรรยากาศของการแสดง มีความแข็งแรง ปลอดภัยสำหรับผู้แสดง เช่น การออกแบบราชรถที่ใช้ในการแสดงโขน-ละคร เกี่ยวข้องกับศิลปะการแกะสลัก ไม่ให้มีลวดลายวิจิตรบรรจง

ราชรถที่มีการแกะสลักลวดลายสวยงาม ที่มา : เอื้อเฟื้อภาพโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศักดิ์ชัย เดชตรัยรัตน์

อุปกรณ์ประกอบฉากยังมีหน้าที่บ่งบอกฐานะของตัวละคร เช่น ตัวละครที่มีฐานะเป็นกษัตริย์จะมีอุปกรณ์ เช่น ฉัตร เครื่องราชูปโภคประกอบในฉากเพื่อเสริมฐานะของตัวละคร

อุปกรณ์ที่ผู้แสดงหรือตัวละครใช้ มีหลายประเภท เช่น

- อุปกรณ์ประเภทอาวุธ ลักษณะอาวุธที่ใช้แสดงเป็นของจำลอง ไม่มีคม ประดิษฐ์จากไม้หรือวัสดุที่ไม่มีอันตราย เช่น หอก ศร ทำจากหวาย พระขรรค์ทำจากเขาสัตว์ ขวาน กระบอง ทำจากไม้ อาวุธเหล่านี้ได้รับการประดิษฐ์และตกแต่งให้สวยงามเหมาะสมกับการแสดง ไม่สามารถใช้เป็นอาวุธได้

อุปกรณ์ประเภทอาวุธในการแสดง ที่มา : กรมศิลปากร. ๙๕ ปี การสถาปนากรมศิลปากร. ๒๕๔๙.

- อุปกรณ์ทั่วไป เป็นอุปกรณ์ที่ผู้แสดงถือหรือใช้เป็นส่วนหนึ่งของการแสดง บางครั้งมีการตั้งชื่อชุดการแสดงตามชื่ออุปกรณ์ เช่น ฟ้อนเล็บ รำกิ่งไม้เงินทอง ระบำดอกบัว ระบำพัด ระบำวิชณี ฯลฯ อุปกรณ์เหล่านี้ออกแบบมาโดยเน้นความสวยงามและความสะดวกในการใช้ เช่น ระบำตารีนุหงา ผู้แสดงถือพานดอกไม้

อุปกรณ์ระบำตารีนุหงา

สรุป

ศิลปะที่เกี่ยวข้องกับการแสดงประกอบด้วยศิลปะหลายแขนง ได้แก่ จิตรกรรม สถาปัตยกรรม ประติมากรรม หัตถศิลป์ และศิลปะประดิษฐ์ ที่เป็นอุปกรณ์ประกอบฉาก และอุปกรณ์การแสดง ศิลปะเหล่านี้ได้รับการออกแบบและจัดทำอย่างกลมกลืนจนเป็นความงามที่ผู้ชมสามารถสัมผัสได้ ซึ่งปรากฏในฉาก แสง สี เสียง และเครื่องแต่งกาย

คำถามและกิจกรรมท้ายหน่วยเรียน

- ยกตัวอย่างการแสดงที่นักเรียนเคยรับชมและประทับใจในความสวยงาม ๒-๓ ตัวอย่าง
- ในการแสดงแต่ละชุด แต่ละเรื่อง องค์ประกอบของการแสดง เช่น ฉาก แสง สี เสียง เครื่องแต่งกาย นักเรียนคิดว่าองค์ประกอบใดสวยงามมากที่สุด เพราะเหตุใด
- การจัดทำฉากละคร เกี่ยวข้องกับศิลปะแขนงใด
- องค์ประกอบด้านแสง สี มีความสำคัญต่อการแสดงอย่างไร หากขาดองค์ประกอบนี้ การแสดงจะเป็นอย่างไร
- แสง สีต่าง ๆ แทนความหมายในช่วงเวลาต่างกันอย่างใด
- เครื่องแต่งกายในการแสดงอาจแบ่งได้เป็นกี่ประเภท อะไรบ้าง
- เครื่องแต่งกายแบบยีนเครื่องหมายความว่อย่างไร
- การแสดงพื้นเมืองที่นักเรียนเคยรับชมมีลักษณะการแต่งกายอย่างไร
- การแต่งหน้ามีหน้าที่สำคัญอย่างไร
- อุปกรณ์การแสดงที่ผู้แสดงใช้ควรมีลักษณะอย่างไร